

Notat om anvendelse af § 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse

Sagen kort (indledning)

En kommune har den 27. november 2025 spurgt Indenrigs- og Sundhedsministeriet om vejledning om beregningen af kvotienterne i økonomiudvalget eller andre udvalg, som borgmesteren var født medlem af, og om anvendelsen af § 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse.

Kommunen ønskede svar på, om kommunen først skal beregne fordelingen efter d'Hondts metode af samtlige pladser i økonomiudvalget og derefter modregne borgmesterens plads i det antal pladser, som tilkommer borgmesterens valggruppe, eller om kommunen alene skal beregne fordelingen efter d'Hondts metode af det resterende antal pladser i det pågældende udvalg, efter at borgmesterens plads var fratrukket.

Sagsfremstilling

§ 18, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse (lovbekendtgørelse nr. 69 af 23. januar 2024) har følgende ordlyd:

”§ 18. Økonomiudvalgets medlemmer vælges blandt kommunalbestyrelsens medlemmer. Kommunalbestyrelsens formand er formand for udvalget.”

§ 24, stk. 3, i lov om kommunernes styrelse har følgende ordlyd:

”Stk. 3. Forholdstalsvalg i henhold til denne lov foretages på grundlag af d'Hondts metode efter følgende regler: kommunalbestyrelsens medlemmer deles i de grupper, hvori medlemmerne har anmeldt for formanden at ville stemme sammen ved det pågældende valg. Ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg skal dog foretages samme gruppeanmeldelse. Hver gruppes medlemstal deles med 1, 2, 3 osv. De herefter fremkomne kvotienter angiver den rækkefølge, i hvilken de enkelte grupper kan vælge deres repræsentanter. Er to eller flere kvotienter lige store, afgøres rækkefølgen ved lodtrækning. Når det antal repræsentanter, der tilkommer de enkelte grupper, er bestemt, skal grupperne straks meddele formanden, hvilke personer der udpeges til de dem tilfaldne pladser. Giver en gruppe afkald på sin ret til at få en eller flere repræsentanter, fordeles de ledigblevne pladser mellem de andre grupper på den foran angivne måde.”

§ 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse har følgende ordlyd:

”Stk. 2. Ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til udvalg, kommissioner, bestyrelser og lignende, hvori kommunalbestyrelsens formand eller en udvalgsformand skal have sæde, regnes den pågældendes plads som en af de pladser, der kan tilkomme den gruppe inden for kommunalbestyrelsen, som vedkommende ved det pågældende valg har anmeldt at tilhøre.”

Af Hans B. Thomsen m.fl.: Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 3. udgave, 2022, side 501-502, fremgår følgende:

”Bestemmelsen i stk. 2 vedrører den situation, hvor en borgmester eller udvalgsformand er født medlem i et udvalg m.v., jf. afsnit 2 under stk. 1, hvortil der skal foretages forholdstalsvalg. I den situation regnes det fødte medlems plads som en af de pladser, som tilkommer vedkommendes gruppe efter forholdstalsvalget.

Reglen har til formål at sikre, at bestemmelser om født medlemskab ikke fratager et mindretal en ret til at udpege et medlem af et udvalg m.v., som mindretallet ellers ville have haft.

Dersom borgmesteren eller udvalgsformanden ved det pågældende valg tilhører en valggruppe, som ikke i kraft af sit medlemstal er berettiget til en plads, indebærer bestemmelsen om født medlemskab en tilsidesættelse af forholdsmæssigheden i udpegningen.

Ved lovændringen ved lov nr. 220 af 5. april 1989 blev det bestemt, at ikke blot borgmesterens plads, men tillige udvalgsformandens, skal modregnes i det antal pladser, som tilkommer den gruppe, borgmesteren eller udvalgsformanden tilhører, når de pågældende er fødte medlemmer af vedkommende udvalg m.v. Reglen gælder både for formændene for de stående udvalg og for andre udvalgsformænd, f.eks. formanden for et særligt udvalg nedsat i henhold til § 17, stk. 4, forudsat at den pågældende er medlem af kommunalbestyrelsen. Det blev samtidig ved lovændringen præciseret, at en gruppedeling ved et valg ikke udelukker en anden gruppedeling ved andre valg, jf. ordene »den gruppe inden for kommunalbestyrelsen, som vedkommende ved det pågældende valg har anmeldt at tilhøre«. Se dog bestemmelsen i § 24, stk. 3, 2. pkt., hvorefter der skal foretages samme gruppeanmeldelse ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg, jf. afsnit 2 under § 24, stk. 3.”

Vurdering

Det følger af § 18, stk. 1, i lov om kommunernes styrelse, at kommunalbestyrelsens formand er født formand for økonomiudvalget.

§ 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse finder anvendelse blandt andet ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til udvalg, hvori borgmesteren skal have sæde.

§ 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse finder således anvendelse ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til økonomiudvalget.

§ 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse indebærer, at ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til økonomiudvalget regnes borgmesterens plads som en af de pladser, der kan tilkomme den gruppe inden for kommunalbestyrelsen, som vedkommende ved det pågældende valg har anmeldt at tilhøre.

Efter § 24, stk. 3, 1. og 2. pkt., i lov om kommunernes styrelse deles kommunalbestyrelsens medlemmer i de grupper, hvori medlemmerne har anmeldt for formanden at ville stemme sammen ved det pågældende valg. Ved valg til økonomiudvalg og stående udvalg skal dog foretages samme gruppeanmeldelse.

§ 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse indebærer, at ved kommunalbestyrelsens valg af medlemmer til økonomiudvalget regnes borgmesterens plads som en af de pladser, der kan tilkomme den valggruppe inden for kommunalbestyrelsen ved valgene til økonomiudvalget og stående udvalg, som borgmesteren tilhører.

Efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse må bestemmelsen i § 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse forstås på den måde, at kommunen først skal beregne fordelingen efter d'Hondts metode af samtlige pladser i økonomiudvalget (eller det andet udvalg, hvori borgmesteren skal have sæde) og derefter modregne borgmesterens plads i det antal pladser, som tilkommer borgmesterens valggruppe.

I den situation, hvor borgmesterens valggruppe ud fra en fordeling efter d'Hondts metode af samtlige pladser i økonomiudvalget alene var berettiget til én plads i økonomiudvalget (eller det andet udvalg,

hvor borgmesteren skal have sæde), vil en fremgangsmåde, hvor fordelingen efter d'Hondts metode alene sker ud fra det resterende antal pladser i det pågældende udvalg, efter at borgmesterens plads er fratrasket, give borgmesterens valggruppe en uberettiget fordel, der var i strid med formålet med bestemmelsen.

I den (i praksis ikke normalt forekommende) situation, hvor borgmesterens valggruppe ikke er berettiget til nogen af pladserne i økonomiudvalget (eller et andet udvalg, hvor borgmesteren skal have sæde), indebærer bestemmelsen i § 18, stk. 1, om født formandskab for økonomiudvalget en tilsidesættelse af forholdsmæssigheden, jf. Hans B. Thomsen m.fl.: Lov om kommunernes styrelse med kommentarer, 3. udgave, 2022, side 501. I denne situation må fordelingen efter d'Hondts metode ske ud fra det resterende antal pladser i det pågældende udvalg, efter at borgmesterens plads er fratrasket.

Referat af telefonsamtalen

Kommitteret Hans B. Thomsen, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, meddelte den 27. november 2025 den pågældende kommune, at bestemmelsen i § 25, stk. 2, i lov om kommunernes styrelse efter Indenrigs- og Sundhedsministeriets opfattelse må forstås på den måde, at kommunen først skal beregne fordelingen efter d'Hondts metode af samtlige pladser i økonomiudvalget (eller det andet udvalg, hvor borgmesteren skal have sæde) og derefter modregne borgmesterens plads i det antal pladser, som tilkommer borgmesterens valggruppe.